

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО ПРАВА ТА
ФІСКАЛЬНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. завідувача кафедри

фінансового права та фінансового адміністрування

_____ Г.В. Козаченко

«__» _____ 2020 р.

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНОГО
ЗАНЯТТЯ

Тема 4. Міжнародно-правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

З навчальної дисципліни: Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Навчальна мета:

Домогтися обізнаності фахівців ступеня вищої освіти у теоретичних питаннях, що передбачаються програмою навчальної дисципліни, слугувати подальшому міцному засвоєнню знань, формуванню практичних умінь і навичок з навчального матеріалу дисципліни «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності». Крім того, метою лекції є ознайомлення фахівців із сучасними тенденціями та особливостями міжнародно-правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також вироблення у фахівців навиків користування нормативно-правовими актами, та здійснення контролю за самостійним вивченням наукової, навчальної літератури.

Виховна мета:

Інформація з даної теми є дійовим інструментом в оволодінні знаннями з метою використання їх в юридичній практиці, а також формування у

фахівців ступеня вищої освіти наполегливості, впевненості у собі та самоповаги як кваліфікованого фахівця, любові до майбутньої професії.

Розвиваюча мета:

Розширити кругозір фахівців, їх пам'ять, навчити мислити масштабно в інтересах держави, навчити правильно та чітко висловлювати свою думку. Фахівці повинні вміти, аналізувати норми діючого законодавства щодо зовнішньоекономічної діяльності і застосовувати їх до конкретних обставин, засвоїти основні проблеми даної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 1 год.

Навчальне обладнання, ТЗН: дошка, мультимедійний проектор.

Наочні засоби: міжнародно-правові документи та національні нормативно-правові акти, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: Цивільне право, Господарське право. Міжнародне приватне право.

Забезпечувані дисципліни: Міжнародний комерційний арбітраж, Митне право.

План лекції (навчальні питання):

1. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності та пов'язаних з нею відносин нормами міжнародних договорів.
2. Участь міжнародних організацій в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності та пов'язаних з нею відносин.
3. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності нормами міжнародних торговельних звичаїв.

Література:

Правові акти:

1. Конституція України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>;
2. Будапештська конвенція про договір перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_998;
3. Віденська конвенція про право міжнародних договорів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_118;
4. Всесвітня поштова конвенція. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/055_065;
5. Генеральна угода з тарифів і торгівлі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_003;
6. Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_181/ed20081217;
7. Конвенція Міжнародного союзу електрозв'язку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_100;
8. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_003;
9. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про міжнародні змішані перевезення вантажів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_189;
10. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про морське перевезення вантажів 1978 року (Гамбурзькі правила). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_391;
11. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_234;

12. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення пасажирів і багажу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_845;
13. Конвенція про міжнародні залізничні перевезення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_291;
14. Конвенція про Міжнародну морську організацію 1948 року в редакції 1982 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_219;
15. Конвенція про тимчасове ввезення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_472;
16. Міжнародна конвенція про морські застави та іпотеки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_471/ed20021122;
17. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_594;
18. Конвенція УНІДРУА про міжнародний факторинг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_210/ed20060111;
19. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_263/ed20060111;
20. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_643;
21. Міжнародна угода по цукру. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_097;
22. Міжнародна угода про зерно 1995 року (Конвенція про торгівлю зерном 1995 року). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_i64;

23. Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_012;
24. Принципи міжнародних комерційних договорів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_920;
25. Угода про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_062/ed20110706;
26. Угода про заснування Світової організації торгівлі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_342;
27. Угода про застосування санітарних і фітосанітарних заходів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_006;
28. Угода про застосування Статті VI Генеральної угоди з тарифів та торгівлі 1994 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_010;
29. Угода про застосування Статті VII Генеральної угоди з тарифів та торгівлі 1994 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/981_011;
30. Угода про захисні заходи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_016;
31. Угода про міжнародний повітряний транспорт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_147;
32. Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_009;
33. Угода про процедури ліцензування імпорту. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_014;
34. Угода про сільське господарство. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/981_005;

35. Угода про субсидії та компенсаційні заходи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_015;
36. Угода про текстиль та одяг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_007;
37. Угода про технічні бар'єри в торгівлі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/981_008;
38. Угода щодо співробітництва у розвитку та використанні систем стільникового рухомого зв'язку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_017;
39. Статті угоди Міжнародного валютного фонду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_921;
40. Статті Угоди 1945 р. (Про Міжнародний Банк Реконструкції та Розвитку). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996_028;
41. Статут Міжнародного Суду ООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010/print1392106273467206.
42. Господарський процесуальний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>;
43. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/959-12>;
44. Закон України «Про міжнародне приватне право». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>;
45. Закон України «Про міжнародні договори України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>;
46. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>;
47. Закон України «Про фінансовий лізинг». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>;

48. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>;
49. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2000 № 181. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>;
50. Інкотермс Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000 року). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/988_007;
51. Уніфіковані правила для Міжбанквського рамбурсировання по документарним акредитивам. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988_011/ed19950101;
52. Уніфіковані правила по договірним гарантіям. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988_005/ed20070620.
53. Уніфіковані правила по ІНКАСО. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988_009/ed19960101;
54. Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988_003;
55. ICC Uniform Rules for Collections, ICC Publication No. 522, 1995 Revision in force as of 1 January 1996. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uef.fi/documents/16189/1381081/URC+522+Some+Articles.pdf/b95009a1-cb05-4cd4-878e-e9321d79f7d1>;
56. INCOTERMS 2010 by the International Chamber of Commerce (ICC). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iccwbo.org/Incoterms/index.html?id=40772>;

Основна література:

57. Міжнародне приватне право // Навчальний посібник // За загальною редакцією професора В. М. Гайворонського, професора В. П. Жушмана

// Київ. Юрінком Інтер 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://radnuk.info/pidrychnuku/privat/441-gaivoronsk/6402-s5---.html>;

58. Петрина В.Н. Зовнішньоекономічна діяльність як предмет правового регулювання // Часопис Київського університету права. – № 1. - 2014. – С. 174 – 179;
59. Петрина В. Н. До проблеми визначення предмету та суб'єктів українського корпоративного права. Юридичний вісник. - 2014 р. - № 4. – С. 151 - 156;
60. Петрина В.Н. Організаційно-правові форми об'єднань підприємств: порівняльний аналіз//Jurnalul juridic national: teorie și practică. - № 3(7). - 2014. - С.134 – 141;
61. Петрина В.Н. Про антиконкурентні аспекти концепції державного регулювання господарської діяльності. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ.- № 4, 2019 – с.80 – 90;
62. Петрина В.Н. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності за законодавством України: проблеми визначення//Юридичний вісник. - № 5. – 2014. - С. 163 – 169;
63. Петрина В.Н. Термінологічні проблеми в українському законодавстві про міжнародний комерційний арбітраж. Часопис Київського університету права. № 2, 2019 - с. 209 – 215;
64. Поєдинок В.В. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 288 с.;
65. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності. Навчальний посібник. За відпов. ред.. Л.С.Сміяна- К.:КНТ, 2008. – 416 с.;
66. Рум янцев А.П., Рум янцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність. Навч. посіб. / 2-ге вид. перероб. та доп. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 296 с.;
67. Чубарев В.Л. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2008. – 608 с.;

Додаткова література:

68. Global Competitiveness Index 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf;
69. Christine Ammer, Dean S. Ammer. Dictionary of Business and Economics, Rev. Ed. – New York: Free Press, 1986. – 520 p.
70. Fox, William F. International commercial agreements: a primer for drafting, negotiations, and resolving disputes. – 2nd ed. – Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers.- 1992. - 491 p.

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ

1. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності та пов'язаних з нею відносин нормами міжнародних договорів.

«Міжнародний договір України - укладений у письмовій формі з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься договір в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо)»¹.

Згідно зі статтею 3 Закону України «Про міжнародні договори України» міжнародні договори України укладаються:

Президентом України або за його дорученням - від імені України;

Кабінетом Міністрів України або за його дорученням - від імені Уряду України;

міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, державними органами - від імені міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних органів.

¹ Стаття 1 Закону України «Про міжнародні договори України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.

Згода України на обов'язковість для неї міжнародного договору може надаватися шляхом підписання, ратифікації, затвердження, прийняття договору, приєднання до договору або іншим шляхом, про який домовилися сторони.

Згідно зі статтею 9 Закону України «Про міжнародні договори України» ратифікація міжнародних договорів України здійснюється шляхом прийняття закону про ратифікацію, невід'ємною частиною якого є текст міжнародного договору.

Міжнародні договори набирають чинності для України після надання нею згоди на обов'язковість міжнародного договору відповідно до Закону України «Про міжнародні договори України» в порядку та в строки, передбачені договором, або в інший узгоджений сторонами спосіб.

При підписанні, ратифікації, затвердженні, прийнятті міжнародного договору або приєднанні до нього можуть бути зроблені заяви та сформульовані застереження до його положень відповідно до норм міжнародного права. Застереження – це одностороння заява, шляхом якої держава-учасниця (або міжнародна організація) особисто для себе скасовує або змінює окремі положення договору.

Міжнародні договори, пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю, можна поділити на дві категорії:

1) міжнародні договори, норми яких направлені на регулювання зовнішньоекономічної діяльності, тобто визначення прав і обов'язків суб'єктів зовнішньоекономічних відносин;

2) міжнародні договори, норми яких направлені на визначення прав і обов'язків держав у відносинах із суб'єктами зовнішньоекономічних правовідносин.

При цьому треба зауважити, що такий поділ є умовним тому, що, як правило, усі міжнародні договори визначають певні права і обов'язки держав. Але ми, здійснюючи такий поділ, із усієї маси міжнародних договорів виділяємо такі договори, які поряд з публічно-правовими нормами

містять норми, направлені на визначення прав і обов'язків суб'єктів зовнішньоекономічних відносин, і умовно відносимо їх до міжнародних договорів, норми яких направлені на регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Також ми виділяємо такі міжнародні договори, які головним чином направлені на регулювання публічно-правових відносин між державними органами країн-учасниць та відповідними суб'єктами господарювання, і відносимо їх до другої категорії міжнародних договорів.

Міжнародні договори, норми яких направлені на регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Такого роду міжнародні договори містять норми, що безпосередньо визначають прав і обов'язки суб'єктів зовнішньоекономічних відносин (тобто суб'єктів міжнародного приватного права) і, таким чином, безпосередньо регулюють зовнішньоекономічну діяльність.

Як ми пам'ятаємо, підставою виникнення зовнішньоекономічних правовідносин є зовнішньоекономічні договори, таким чином, міжнародні договори такого роду регулюють зовнішньоекономічні відносини шляхом визначення змісту (умов) зовнішньоекономічних договорів.

До такої роду міжнародних договорів можна віднести такі, наприклад, договори, як:

- **Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів** (англ. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods), що регулює питання щодо укладення та виконання зовнішньоекономічних договорів купівлі-продажу товарів. Як було зазначено вище, підставою виникнення зовнішньоекономічних відносин є зовнішньоекономічний договір, найпоширенішим видом зовнішньоекономічних договорів є договори купівлі-продажу товарів, а тому дана конвенція відіграє надзвичайно важливу роль у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності.

Ця конвенція поширюється на договори, в яких сторони знаходяться у різних державах: якщо ці держави є договірними державами або якщо

відповідно до норм міжнародного приватного права застосовується право договірної держави.

Конвенція визначає юридичне поняття договору міжнародної купівлі-продажу товарів; встановлює форму такого договору; регламентує зміст основних прав і обов'язків продавця та покупця, зокрема відповідальність за порушення контрактних зобов'язань.

Конвенція застосовується тільки до зовнішньоекономічних (комерційних) договорів купівлі-продажу товарів та не застосовується до договорів купівлі-продажу товарів, які набуваються: 1) для особистого, сімейного або домашнього використання (за винятком випадків, коли продавець у будь-який час чи у момент укладення договору не знав чи не повинен був знати, що товари набуваються для такого використання); 2) з аукціону; 3) в порядку виконавчого провадження або іншим способом відповідно до закону; а також до купівлі-продажу таких об'єктів, як 4) фондові папери, акції, забезпечувальні папери, оборотні документи та гроші; 5) судна водного та повітряного транспорту, а також судна на повітряній подушці; 6) електроенергія.

Відповідно до застереження, зробленого Україною при приєднанні до даної конвенції, для зовнішньоекономічних договорів, укладених суб'єктами підприємницької діяльності з місцезнаходженням в Україні, обов'язковою є письмова форма договору незалежно від місця їх здійснення. До письмової форми у розумінні цієї Конвенції відноситься також повідомлення телеграфом та телетайпом. Держави, які не зробили такого застереження, мають керуватися статтею 11 зазначеної конвенції, яка допускає як письмову, так і усну форму укладення договору, а також використання будь-яких засобів, у тому числі і показань свідків, для доказування факту укладення договору купівлі-продажу.

Особливістю даної конвенції є те, що вона встановлює правило щодо істотних умов зовнішньоекономічних договорів купівлі-продажу товарів, яке суттєво відрізняється від положень Господарського кодексу України

(зокрема положення статті 180 зазначеного кодексу, згідно з якою істотними умовами господарського договору є предмет, ціна та строк договору). Так, відповідно до Конвенції у випадку, якщо в укладеному договорі не передбачено ні ціни, ні порядку її визначення, вважається, що сторони, при відсутності іншої домовленості, мали на увазі ціну, яка в момент укладення договору звичайно сплачувалася за товари, що передавалися за порівнюваних обставин у певній сфері торгівлі. Таким чином, згідно з Конвенцією лише предмет зовнішньоекономічного договору купівлі-продажу товарів є істотною умовою такого договору.

Конвенцією передбачено, що сторона зовнішньоекономічного договору купівлі-продажу товарів має право заявити про розірвання договору у випадку, якщо невиконання іншою стороною своїх зобов'язань суттєво порушує договір, або якщо договір не виконаний протягом додатково наданого «розумного» строку. У інших випадках розірвання договору не допускається.

Договори, які передбачають, що визначені в ньому товари будуть виготовленні та/або поставлені в майбутньому, вважаються договорами купівлі-продажу товару. Якщо сторона, яка замовляє товари, зобов'язується поставити істотну частину матеріалів, необхідних для виготовлення або виробництва таких товарів, то у такому випадку такі договори називаються договорами про надання послуг з переробки давальницької сировини;

- **Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів** (англ. Convention on the Contract for the International Carriage of Goods by Road), що застосовується до будь-якого зовнішньоекономічного договору автомобільного перевезення вантажів за винагороду, коли зазначені в договорі місце прийняття вантажу для перевезення і місце, передбачене для доставки, знаходяться у двох різних країнах, з яких принаймні одна є договірною країною, незважаючи на місцезнаходження/місце проживання і громадянство сторін.

Згідно із зазначеною конвенцією укладання і виконання договору міжнародного перевезення вантажів автомобільним транспортом здійснюється в описаному нижче порядку.

Договір перевезення підтверджується складанням вантажної накладної (англ. consignment note). Вантажна накладна є первинним доказом укладання договору перевезення, умов цього договору і прийняття вантажу перевізником.

Відсутність, неправильність чи утрата вантажної накладної не впливають на існування та чинність договору перевезення, до якого й у цьому випадку застосовуються положення цієї Конвенції.

Вантажна накладна складається в трьох оригінальних примірниках, підписаних відправником і перевізником. Ці підписи можуть бути факсимільними чи замінені печатками відправника і перевізника, якщо це допускається законодавством країни, в якій складена вантажна накладна. Перший примірник передається відправнику, другий супроводжує вантаж, а третій залишається у перевізника.

Якщо вантаж, який підлягає перевезенню, необхідно завантажити на декілька транспортних засобів, або якщо він є різнорідним чи поділений на різні партії, відправник або перевізник має право вимагати складання окремої вантажної накладної на кожний транспортний засіб, що використовується, або на вантаж кожного роду чи на кожну партію вантажу.

Вантажна накладна має містити такі дані:

- а) дата і місце складання вантажної накладної;
- б) ім'я та адреса відправника;
- с) ім'я та адреса перевізника;
- д) місце і дата прийняття вантажу до перевезення і передбачене місце його доставки;
- е) ім'я та адреса одержувача;
- ф) прийняте позначення характеру вантажу і спосіб його упакування та, у випадку перевезення небезпечних вантажів, їх загальновизнане позначення;

г) кількість вантажних місць, їх спеціальне маркування і нумерація місць;

h) вага вантажу брутто чи виражена в інших одиницях виміру кількість вантажу;

і) платежі, пов'язані з перевезенням (провізна плата, додаткові платежі, митні збори, а також інші платежі, що стягуються з моменту укладання договору до доставки вантажу);

j) інструкції, необхідні для виконання митних та інших формальностей;

к) заява про те, що перевезення здійснюється, незалежно від будь-яких умов, згідно положень дійсної Конвенції.

У випадку потреби, вантажна накладна повинна також містити наступні дані:

а) заява про те, що перевантаження забороняється;

б) платежі, які відправник зобов'язується сплатити;

с) сума платежу, що підлягає сплаті при доставці;

д) декларована вартість вантажу і сума додаткової цінності його для відправника;

е) інструкції відправника перевізнику відносно страхування вантажу;

ф) погоджений термін, протягом якого повинно бути виконано перевезення;

г) перелік документів, переданих перевізнику.

Сторони можуть внести до вантажної накладної будь-яку іншу інформацію, яку вони вважають корисною.

Якщо вантажна накладна не містить спеціальних застережень перевізника, то, якщо не доведено протилежне, припускається, що вантаж і його упаковка були зовні в належному стані в момент прийняття вантажу перевізником, і що кількість вантажних місць, а також їх маркування та нумерація відповідали заявам, які містилися у вантажній накладній.

Для цілей митних та інших формальностей, які повинні бути здійснені до доставки вантажу, відправник додає до вантажної накладної необхідні

документи або надає їх в розпорядження перевізника, і забезпечує його всією інформацією, якої він може потребувати.

Відправник має право розпоряджатися вантажем, зокрема, вимагати від перевізника припинення перевезення, зміни місця, передбаченого для доставки вантажу, або здачі вантажу одержувачу, іншому, ніж зазначений у вантажній накладній. Відправник втрачає це право з того моменту, коли другий примірник накладної переданий одержувачу; з цього моменту і надалі перевізник керується вказівками одержувача.

Після прибуття вантажу на місце, передбачене для його доставки, одержувач має право вимагати від перевізника передачі йому другого примірника вантажної накладної і вантажу в обмін на розписку. Якщо встановлена втрата вантажу чи якщо вантаж не прибув після закінчення встановленого терміну одержувач може від свого імені пред'явити перевізнику вимоги, ґрунтовані на праві, що витікає з договору перевезення;

- **Конвенція про морське перевезення вантажів** (англ. United Nations Convention on the Carriage of Goods by Sea, the "Hamburg Rules"), що застосовуються до усіх зовнішньоекономічних договорів морського перевезення вантажів між двома різними країнами, якщо:

а) порт завантаження, передбачений в договорі морського перевезення, знаходиться в одній із країн, що є учасником конвенції, або

б) порт завантаження, передбачений в договорі морського перевезення, знаходиться в одній із країн, що є учасником конвенції, або

с) один з опційних портів розвантаження, передбачений в договорі морського перевезення, є фактично портом розвантаження і знаходиться в одній із країн, що є учасником конвенції, або

д) коносамент (англ. bill of lading) чи інший документ, що підтверджує договір морського перевезення, видано в одній із країн, що є учасником конвенції; або

е) коносамент (англ. bill of lading) чи інший документ, що підтверджує договір морського перевезення, передбачає, що договір має регулюватися

положеннями даної конвенції, або законодавством будь-якої країни, що вводить їх в дію;

- **Будапештська конвенція про договір перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами** (англ. Budapest Convention on the Contract for the Carriage of Goods by Inland Waterways, CMNI), що застосовується до будь-якого зовнішньоекономічного договору перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами, відповідно до якого порт навантаження або місце приймання вантажу і порт розвантаження або порт здачі вантажу розташовані у двох різних країнах, з яких принаймні одна є країною - учасницею цієї конвенції. Якщо договір передбачає можливість вибору між кількома портами розвантаження або місцями здачі, то таким портом або місцем здачі є порт розвантаження або здачі, в якому фактично був зданий вантаж.

Якщо предметом договору перевезення внутрішніми водними шляхами є перевезення вантажу без перевантаження, як внутрішніми водними шляхами, так і шляхами, на які поширюється режим морського перевезення, ця конвенція також застосовується до цього договору при дотриманні вищезазначених умов за винятком тих випадків, коли

а) відповідно до застосовного морського законодавства був складений морський коносамент, або коли

б) відстань, що треба буде пройти шляхами, на які поширюється режим морського перевезення, є довшою.

Ця Конвенція застосовується незалежно від національної приналежності, місця реєстрації, порту приписки судна або того факту, чи є воно судном морського плавання або внутрішнього плавання, і незалежно від національної приналежності, місцезнаходження або місця перебування перевізника, вантажовідправника або вантажоодержувача;

- **Конвенція УНІДРУА про міжнародний факторинг** (англ. Unidroit Convention on International Factoring), що регулює зовнішньоекономічні договори факторингу і відступлення права грошової вимоги.

Договір факторингу означає договір, укладений між однією стороною - (постачальником) та іншою стороною (фактором), відповідно до якого:

(а) постачальник відступає або може відступати фактору право грошової вимоги, яке випливає з договорів купівлі-продажу товарів або послуг, укладених між постачальником та його покупцями (боржниками), крім договорів купівлі-продажу товарів або послуг, придбаних для їхнього особистого, сімейного або домашнього використання;

(b) фактор має виконувати принаймні дві з таких функцій:

- фінансування постачальника, включаючи надання позики та здійснення авансових платежів;

- ведення обліку (головної бухгалтерської книги) щодо дебіторської заборгованості;

- пред'явлення до сплати грошових вимог;

- захист від несплат боржників;

(c) боржники повинні бути повідомлені про відступлення права грошової вимоги.

Ця конвенція застосовується щоразу, коли грошові вимоги, відступлені згідно з договором факторингу, випливають з договору купівлі-продажу товарів або послуг між постачальником та боржником, які здійснюють господарську діяльність на території різних держав і:

(а) такі держави і держава, де фактор здійснює господарську діяльність, є Договірними державами; або

(b) як договір купівлі-продажу товарів або послуг, так і договір факторингу регулюються законодавством держави – учасниці Конвенції;

- **Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг**² (англ. UNIDROIT Convention on International Financial Leasing), що регулює зовнішньоекономічні договори фінансового лізингу.

² Оригінальна назва Конвенції УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг англійською мовою є «UNIDROIT Convention on International Financial Leasing». Якщо б перекладати дослівно цю англійську назву українською, то було б «Конвенція УНІДРУА про міжнародну фінансову оренду». Але українські перекладачі

слово «leasing» не стали перекладати українською як «оренда», а вжили слово «leasing», тобто так, як воно вимовляється англійською мовою, тільки написали його українськими літерами.

Слово «leasing» з точки зору граматики англійської мови є герундієм. Герундій (англ. the gerund) - це не особова форма англійського дієслова з суфіксом **-ing**, що поєднує в собі риси іменника і дієслова й що несе в собі відтінок значення деякого процесу. Наприклад: дієслово «to read» (читати) – герундій «reading» (читання); дієслово «to lease» (орендувати) – герундій «leasing» (орендування, оренда). В міжнародному праві і праві країн з розвинутою економікою оренда (англ. leasing) поділяється на два види: 1) операційна (оперативна) оренда (англ. operating leasing) та 2) фінансова оренда (англ. finance leasing). Радянському праву була відома тільки операційна (оперативна) оренда (яка називалась просто орендою або наймом). Формуючи ринкове законодавство на пострадянському просторі, автори українських/російських нормативно-правових актів (російські автори тут згадуються тому, що часом українські автори копіїлювали тексти саме російських джерел) запозичували положення міжнародних конвенцій та законодавства інших країн. Роблячи це, більш професійні автори українських/російських нормативно-правових актів абсолютно правильно перекладали англійське слово leasing як «оренда» і таким чином в Україні з'явилися такі нормативно-правові документи, які оперують поняттями «операційна оренда» (чи «оперативна оренда») та «фінансова оренда» та не використовують поняття «лізинг» (це, наприклад, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2000 № 181). В той же час деякі менш професійні автори російських/українських нормативно-правових актів, побачивши, що в англійських джерелах англійське слово leasing означає щось більше, ніж в українській/російській мові означає слово «оренда» (бо в розвинутих країнах і в міжнародному праві була і операційна/оперативна, і фінансова оренда, а в радянському праві була тільки операційна/оперативна оренда), не переклали на українську/російську мову англійське слово «leasing» як «оренда», а просто відтворювали англійське слово «leasing» літерами кирилиці і, таким чином, запровадили в українську/російську мову нове слово «лізинг/лизинг». Таким чином в праві України і деякий пострадянських країн поряд з терміном «оренда» було запроваджено новий термін - «лізинг». Так, наприклад, в Україні Закон України «Про фінансовий лізинг» замість терміну «фінансова оренда» вживається термін «фінансовий лізинг».

Звісно, не можна відмовити українському законодавцеві в праві називати в законодавчих актах речі так, як він захоче, але у цьому зв'язку у зовнішньоекономічній діяльності постала певна проблема. Проблема полягає в тому, що у англійській мові немає окремо поняття «оренда», а окремо поняття «лізинг», а є тільки одне поняття «leasing». Таким чином, і слово «оренда», і слово «лізинг» з української мови на англійську можна перекласти тільки як «leasing». Тому українським суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності пояснити на англійській мові (яка є міжнародною діловою мовою) своїм іноземним контрагентам, що в Україні оренда і лізинг є різними поняттями майже неможливо, бо пояснюючи це на англійській мові, доведеться і українське слово «оренда», і українське слово «лізинг» перекладати на англійську мову як «leasing». Завдяки подібного роду проблемам законодавство України у даній сфері, тобто законодавство, направлене на захист майнових прав (англ. property rights), перебуває в Рейтингу конкурентоспроможності країн світу за 2019 рік на 128 місці із 141 країн, що досліджувались (див.: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf).

Наявність в праві України паралельно понять: «оренда», «фінансова оренда» та «лізинг», «фінансовий лізинг» дезорієнтують українських правознавців і тому у більш професійно підготовлених нормативно-правових актах було зазначено, що ці поняття (тобто поняття «оренда» і поняття «лізинг» є тотожними, тобто є синонімами. Так, наприклад, пункт 14.1.97 Податкового кодексу України зазначає, що «лізингова (орендна) операція - господарська операція (крім операцій з фрахтування (чартеру) морських суден та інших транспортних засобів) фізичної чи юридичної особи (орендодавця), що передбачає надання основних засобів у користування іншим фізичним чи юридичним особам (орендарям) за плату та на визначений строк... Лізингові операції поділяються на: а) оперативний лізинг (оренда) - господарська операція фізичної або юридичної особи, що передбачає передачу орендарю основного фонду, придбаного або виготовленого орендодавцем, на умовах інших, ніж ті, що передбачаються фінансовим лізингом (орендою); б) фінансовий лізинг (оренда) - господарська операція, що здійснюється фізичною або юридичною особою і передбачає передачу орендарю майна, яке є основним засобом згідно з цим Кодексом і придбане або виготовлене орендодавцем, а також усіх ризиків та винагород, пов'язаних з правом користування та володіння об'єктом лізингу».

Проте, треба зазначити, що автори Закону України «Про фінансовий лізинг» звели поняття «фінансовий лізинг» до поняття більш вузького, ніж поняття «фінансова оренда» (англ. finance leasing), що використовується в міжнародному праві, зокрема в Конвенції УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг (англ. Unidroit Convention on International Financial Leasing) і праві країн з розвинутою економікою, та, власне, і в деяких нормативно-правових актах України (таких, наприклад, як Податковий кодекс України чи

Операція фінансового лізингу є операцією, яка включає такі характерні риси:

(a) лізингоодержувач (англ. the lessee) визначає обладнання й вибирає постачальника, здебільшого не покладаючись на досвід і думку лізингодавця (англ. the lessor);

(b) обладнання придбане лізингодавцем (англ. the lessor) у зв'язку з договором лізингу, який, наскільки відомо постачальнику, або укладений, або повинен бути укладений між лізингодавцем (англ. the lessor) і лізингоодержувачем (англ. the lessee); та

(c) лізингові платежі, належні до сплати за договором лізингу, обчислюються таким чином, щоб урахувати, зокрема, амортизацію всієї або значної частини вартості обладнання.

Ця Конвенція застосовується незалежно від того, має лізингоодержувач (англ. the lessee) чи він у подальшому отримує можливість придбати обладнання чи орендувати його й надалі, і незалежно від того, придбає він обладнання за номінальною ціною чи він орендує обладнання за лізингові платежі.

Ця Конвенція застосовується до операцій фінансового лізингу щодо всього обладнання, за винятком того, яке повинно бути використане здебільшого для особистих, сімейних або побутових цілей лізингоодержувача (англ. the lessee).

Міжнародні договори, норми яких направлені на визначення прав і обов'язків держав у відносинах із суб'єктами зовнішньоекономічних правовідносин.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2000 № 181). Тому, в принципі, такий новий, винайдений на пострадянському просторі вид договору, як договір фінансового лізингу, можна вважати одним із підвидів договору фінансової оренди. Але це має стосуватися тільки внутрішнього законодавства України. У зовнішньоекономічній діяльності має використовуватись Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг, де під фінансовою орендою/фінансовим лізингом мається на увазі поняття відмінне (більш широке) від того поняття що дається в Законі України «Про фінансовий лізинг».

Такі міжнародні договори визначають права і обов'язки держав (тобто суб'єктів публічного міжнародного права) у публічно-правових відносинах, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю. Наприклад, права і обов'язки держав щодо застосування нетарифних заходів зовнішньоекономічної політики тощо.

До такого роду міжнародних договорів можна віднести такі договори, наприклад, як:

- **Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ)** (англ. General Agreement on Tariffs and Trade, GATT), що є основоположною угодою, яка лягла в основу функціонування СОТ. Ця угода прийнята у 1947 р. у м. Женева, Швейцарія та модифікована в 1994 році. ГАТТ складається з чотирьох частин. Перша частина включає 2 статті, які містять загальні положення, направлені на встановлення загального режиму найбільшого сприяння в міжнародній торгівлі між країнами – учасниками даної угоди.

Друга частина включає 21 статтю, в яких визначені правила торговельної політики, що їх договірні сторони зобов'язалися застосовувати в торговельних взаємовідносинах, включаючи правила щодо 1) внутрішнього оподаткування та регулювання, 2) свободи транзиту, 3) антидемпінгового та компенсаційного мита, 4) оцінки товару для митних цілей, 5) зборів та формальностей, пов'язаних з імпортом та експортом, 6) позначок про походження, 7) публікації та застосування правил торгівлі, які вводяться будь-якою стороною, 8) загального скасування кількісних обмежень щодо імпорту та експорту товарів, 9) контроль за субсидуванням державами експорту товарів тощо. Третя частина включає 13 статей, що в значній мірі стосуються порядку застосування ГАТТ, зокрема її застосування в прикордонній торгівлі, в митних союзах та зонах вільної торгівлі. З 1966 року ГАТТ має четверту частину, яка називається «Торгівля і розвиток», що стосується питань торгівлі з країнами, що розвиваються;

- **Угода про сільське господарство** (англ. Agreement on Agriculture), яка встановлює зобов'язання країн у таких сферах:

- доступ до ринків;
- межі внутрішньої підтримки вітчизняних виробників;
- обмеження (заборона) експортних субсидій стосовно сільськогосподарських товарів.

Доступ до ринку здійснюється шляхом заміни на мито кількісних обмежень, вибіркового ліцензування імпорту, імпортних зборів, мінімальних імпортних цін, нетарифних заходів, що застосовуються через державні торговельні підприємства, також добровільних обмежень експорту та подібних митних заходів.

Однак при перевищенні критичного рівня імпорту або знижені ціни нижче рівня встановленої довідкової ціни зберігається можливість застосування до таких товарів механізму спеціальних захисних заходів.

Внутрішня підтримка національних виробників може здійснюватися в межах «сукупного виміру підтримки» (Aggregate measurement of support - АМС), якщо заходи підтримки спрямовані на реалізацію програм підтримки доходів, не пов'язаних з виробництвом і торгівлею, на підтримку витрат на дослідження та розробки, здійснення ветеринарних заходів, розвиток інфраструктури, надання внутрішньої допомоги продуктами харчування, здійснення заходів структурного пристосування та допомоги розвитку регіонів. Угодою встановлюється частка *de minimis* (10% - для країн, що розвиваються; 5% - для інших країн) від загального виробництва певного товару або загального сільськогосподарського виробництва, яку дозволено не включати до показника «сукупного виміру підтримки», що підлягає скороченню. Загалом, внутрішня підтримка має надаватися через урядові програми, що фінансуються за державні кошти, а їх наслідками не повинно бути надання цінової підтримки виробникам.

Угода про сільське господарство враховує особливі потреби країн, що розвиваються, стосовно надання 10-річного пільгового періоду для виконання зобов'язань щодо зменшення підтримки, не встановлює обмежень на надання допомоги з метою стимулювання розвитку сільського

господарства та села відповідно до програм розвитку, інвестиційних субсидій у сільське господарство, субсидій на сільськогосподарську сировину, що надаються виробникам з низьким рівнем доходів і бідною сировинною базою;

- **Угода про застосування санітарних і фітосанітарних заходів** (англ. Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures), яка утворює багатосторонню основу правил і процедур, що регулюють розробку, впровадження та застосування санітарних і фітосанітарних заходів з метою мінімізації їх негативного впливу на торгівлю; використання гармонізованих санітарних і фітосанітарних заходів на основі міжнародних стандартів, інструкцій і рекомендацій міжнародних організацій, не вимагаючи від країн-учасниць змінювати їх належний рівень захисту життя чи здоров'я людини, тварин чи рослин. Угода встановлює зобов'язання щодо визнання еквівалентності національних санітарних і фітосанітарних заходів, а також спеціальний і диференційований режим стосовно країн, що розвиваються;

- **Угода про текстиль та одяг** (англ. Agreement on Textiles and Clothing), що має на меті покращення умов доступу до ринків текстильних виробів та одягу шляхом зниження та зв'язування тарифів, зменшення або скасування нетарифних бар'єрів, спрощення митних, адміністративних і ліцензійних формальних процедур, забезпечення застосування політики справедливих та рівних умов у таких сферах як демпінг, антидемпінгові правила і процедури, субсидії та компенсаційні заходи, захист прав інтелектуальної власності. Угода про текстиль та одяг спрямована на розширення доступу до ринків постачальників невеликих обсягів товарів, надання значних комерційних можливостей новим постачальникам, покращення експортних можливостей найменш розвинутих країн-учасниць. Угода поширюється на визначені в додатку до неї товари;

- **Угода про технічні бар'єри в торгівлі** (англ. Agreement on Technical Barriers to Trade), що надає згідно з технічними регламентами товарам, що імпортуються, режим, не менш сприятливий, ніж той, що надається

аналогічним товарам вітчизняного походження та аналогічним товарам з інших країн. Встановлюється, що технічні регламенти не повинні розроблятися, прийматися та застосовуватися у спосіб, метою або наслідком якого є створення невинуватених бар'єрів для міжнародної торгівлі. Для цього вони не повинні мати більшого обмежувального впливу на торгівлю, ніж це є необхідним для виконання законних завдань, зокрема – забезпечення національної безпеки, запобігання шахрайським діям, захисту життя або здоров'я людини, тварин чи рослин, захисту довкілля. Угода встановлює: пріоритет використання міжнародних стандартів як основи національних технічних регламентів (не поширюється на країни, що розвиваються), механізм визнання результатів процедур оцінки відповідності інших країн; порядок надання інформації іншим країнам-учасникам стосовно чинних технічних регламентів, стандартів і процедур оцінки відповідності, а також технічної допомоги в цих питаннях: спеціальний і диференційований режим для країн, що розвиваються. Крім того, ця угода зобов'язує прийняти та дотримуватися Кодексу добросовісної практики з розробки, затвердження та застосування стандартів, який міститься в Додатку 3 до неї;

- **Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи** (англ. Agreement on Trade-Related Investment Measures), що застосовується до інвестиційних заходів, пов'язаних лише з торгівлею товарами та містить перелік заборонених інвестиційних заходів, пов'язаних з торгівлею товарами. Такий перелік містить, зокрема, такі заходи, які:

1) суперечать зобов'язанню щодо надання національного режиму і запроваджують правила, направлені на отримання переваг і вимагають:

(а) купівлю або використання підприємством продукції вітчизняного походження чи з будь-якого вітчизняного джерела, визначеної або по конкретних видах продукції, або обсягом чи вартістю продукції, або часткою, що вироблена на місці, в загальному обсязі чи вартості продукції;

(b) щоб закупівлі чи використання підприємством імпортованих товарів обмежувалися обсягами, пов'язаними з обсягом чи вартістю місцевої продукції, яку воно експортує.

2) суперечать зобов'язанню загального скасування кількісних обмежень і запроваджують правила, направлені на отримання переваг і вимагають обмеження:

(a) імпорту підприємством продукції, яка використовується або має відношення до його місцевого виробництва, взагалі чи у обсязі, що залежить від обсягу або вартості місцевої продукції, яку воно експортує;

(b) імпорту підприємством продукції, яка використовується або має відношення до його місцевого виробництва, шляхом обмеження його доступу до валюти обсягом, пов'язаним з надходженням валюти від діяльності підприємства;

(c) експорту чи продаж для експорту підприємством продукції, визначеної або по конкретних видах продукції, або обсягом чи вартістю продукції, або часткою, що вироблена на місці, в загальному обсязі чи вартості продукції;

- **Угода про застосування статті VI ГАТТ** (англ. Agreement on Implementation of Article VI of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994) стосується антидемпінгового мита. Вона встановлює порядок визначення демпінгу, визначення шкоди від демпінгу, ініціювання розслідування та його ведення, надання доказів, застосування попередніх заходів, цінових зобов'язань, стягнення та отримання антидемпінгового мита, судового розгляду, також передбачає спеціальні норми стосовно країн, що розвиваються;

- **Угода про застосування статті VII ГАТТ** (англ. Agreement on Implementation of Article VII of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994), що стосується оцінки товару для митних цілей. Вона встановлює єдині правила митної оцінки товарів, порядок консультацій та регулювання спорів у сфері оцінки товарів для митних цілей, особливий диференційований

режим стосовно країн, що розвиваються та визначає адміністрування митного оцінювання;

- **Угода про процедури ліцензування імпорту** (англ. Agreement on Import Licensing Procedures), яка встановлює правила автоматичного і неавтоматичного ліцензування імпорту, граничні терміни для видачі ліцензій, правила стосовно повідомлень, консультацій і врегулювання спорів з даних питань. В конвенції встановлено, що правила для процедур ліцензування імпорту повинні бути нейтральними у застосуванні та використовуватися безпристрасно і справедливо;

- **Угода про субсидії та компенсаційні заходи** (англ. Agreement on Subsidies and Countervailing Measures), яка дає визначення субсидії та встановлює критерії надання адресних субсидій, засоби правового захисту у випадку застосування заборонених субсидій або субсидій, що обмежуються, з використанням передбаченого Угодою Органу врегулювання спорів. Угода регулює порядок застосування компенсаційного мита, включаючи порядок проведення відповідних розслідувань, збору доказів, розрахунку обсягів субсидії, обчислення розміру шкоди, вжиття тимчасових заходів;

- **Угода про захисні заходи** (англ. Agreement on Safeguards), що встановлює механізми застосування захисних заходів відповідно до статті XIX ГАТТ (стаття стосується надзвичайних дій щодо імпорту окремих товарів) у випадках, коли певний товар імпортується в таких обсягах та на таких умовах, що завдають або загрожують завданням серйозної шкоди галузі вітчизняного виробництва аналогічних товарів, що безпосередньо конкурують з імпортованими. Захисні заходи стосовно країн, що розвиваються не повинні застосовуватися, якщо частка імпорту певного товару в країні-імпортері не перевищує 3%. Угода також визначає порядок проведення відповідних розслідувань, визначення наявності або загрози серйозної шкоди, повідомлень і консультацій у цій сфері та порядок застосування тимчасових захисних заходів.

2. Участь міжнародних організацій в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності та пов'язаних з нею відносин.

Міжнародними називаються організації, які мають міжнародне членство, або міжнародну сферу діяльності, або міжнародну присутність.

Існують два основні типи міжнародних організацій: 1) міжнародні недержавні організації (до яких відносяться, наприклад, Міжнародний олімпійський комітет, Міжнародний комітет червоного хреста, Репортери без кордонів, Трансперенсі інтернаціонал, Амнесті Інтернешенал, Міжнародна торговельна палата тощо), та 2) Міжнародні державні організації (міждержавні організації). Ці організації складаються, як правило, з суверенних держав (які іменуються державами-учасниками). Це, наприклад, Організація Об'єднаних Націй (ООН), Організація по Безпеці і Співпраці в Європі (ОБСЄ), Рада Європи, Європейський Союз (ЄС), Світова організація торгівлі (СОТ) тощо.

Міждержавною організацією є організація, яка створена на підставі відповідного міжнародного договору між державами-учасниками такої організації.

Держави створюють міжнародні організації для цілей регулювання відповідних міжнародних відносин в тому числі і зовнішньоекономічних відносин. Укладаючи відповідний міжнародний договір, держави-учасники беруть на себе зобов'язання визнавати ті документи, що приймаються такою міждержавною організацією.

Міждержавні організації не підпорядковані владі будь-якої держави і самі виступають, так як і окремі держави, суб'єктами міжнародних відносин.

Згідно зі статтею 27 Закону «Про зовнішньоекономічну діяльність» Україна самостійно набуває членства в міждержавних економічних організаціях, установчі акти яких не суперечать цілям та принципам Конституції (Основного Закону) України. Україна може вступити у відносини з міждержавними економічними організаціями на основі

відповідних міжнародних договорів та/або установчих актів зазначених організацій.

Міждержавні організації можна поділити на види за різними критеріями. Так, за предметом діяльності — міждержавні організації можна поділити на види як: політичні, економічні, охорони здоров'я, культури тощо. Економічні міждержавні організації мають на меті регулювання різних аспектів і видів зовнішньоекономічної діяльності та регулювання публічно-правових відносин між державами-учасниками цих організацій та суб'єктами зовнішньоекономічних відносин.

До міждержавних економічних організацій можна назвати такі організації, як:

- **ООН**, зокрема такі її структури, як:

1) Конференція ООН з торгівлі та розвитку, ЮНКТАД (англ. United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD), яка є органом Генеральної асамблеї ООН.

Основними завданнями цієї організації є сприяння розвитку міжнародної торгівлі, рівноправної взаємовигідної співпраці між державами, напрацювання рекомендацій по функціонуванню міжнародних економічних відносин. Резолюції, заяви ЮНКТАД мають характер рекомендацій. Під егідою ЮНКТАД розробляються багатосторонні угоди і конвенції.

До функцій ЮНКТАД відноситься:

- сприяння розвитку міжнародної торгівлі, забезпечення співробітництва між країнами;
- вироблення принципів політики в міжнародній торгівлі, механізмів її функціонування;
- розробка заходів з реалізації принципів міжнародної торгівлі;
- створення юридичної бази міжнародної торгівлі, прийняття міжнародних правових актів у галузі торгівлі;
- координація діяльності у сфері міжнародної торгівлі;

- проблеми діяльності транснаціональних корпорацій, регулювання заборгованості країн, що розвиваються тощо;

2) Комісія ООН з права міжнародної торгівлі, ЮНСІТРАЛ (англ. United Nations Commission on International Trade Law, UNCITRAL).

Ця організація була заснована Генеральною асамблеєю ООН в 1966 р. з метою гармонізації та уніфікації міжнародного торговельного права та зменшення перепон у сфері міжнародної торгівлі. ЮНСІТРАЛ є основним юридичним органом системи ООН в галузі міжнародного торгового права.

ЮНСІТРАЛ було підготовлено та прийнято низку конвенцій та інших міжнародно-правових документів.

Однією з найважливіших функцій цієї організації є розробка модельних законів, які мають прийматися державами-учасниками. Модельні закони – це тексти (проекти) законів, що рекомендуються державам для прийняття у вигляді актів національного законодавства. Модельні закони зазвичай приймаються ЮНСІТРАЛ на її щорічній сесії, в той час як укладення конвенцій потребує проведення дипломатичної конференції.

Так, наприклад, на підставі Модельного закону про міжнародний комерційний арбітраж (Model Law on International Commercial Arbitration), розробленого ЮНСІТРАЛ, Україна прийняла Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж»; на підставі Модельного закону про електронні цифрові підписи (Model Law on Electronic Signatures), розробленого ЮНСІТРАЛ, Україна прийняла Закон України «Про електронний цифровий підпис» тощо.

Відомими актами ЮНСІТРАЛ є також Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ (UNCITRAL Arbitration Rules) та Правила ЮНСІТРАЛ з примирення (UNCITRAL Conciliation Rules), направлені на урегулювання зовнішньоекономічних спорів, про які мова буде йти в лекції на тему № 8 «Порядок вирішення зовнішньоекономічних спорів»;

- **Всесвітня організація інтелектуальної власності, ВОІВ** (англ. World Intellectual Property Organization, WIPO).

Це міжнародна міжурядова організація, створена у 1967 році, штаб-квартира якої розташована у Женеві, Швейцарія.

Метою діяльності цієї міжнародної організації є сприяння охороні інтелектуальної власності в усьому світі шляхом забезпечення співробітництва між державами та забезпечення адміністративного управління багатосторонніми договорами, що регулюють правові та адміністративні аспекти інтелектуальної власності.

ВОІВ здійснює діяльність, спрямовану на формування глобальної політики у сфері інтелектуальної власності, узгодження національних законів і процедур у цій сфері; сприяння у розв'язанні спорів у сфері інтелектуальної власності між суб'єктами приватного права тощо;

- **Міжнародна морська організація, ІМО** (англ. International Maritime Organization, IMO).

Це міжнародна міжурядова організація, утворена в 1948 році, штаб-квартира якої знаходиться в Лондоні, Велика Британія.

Діяльність ІМО спрямована на скасування дискримінаційних дій, що зачіпають міжнародне торговельне судноплавство, а також прийняття норм (стандартів) по забезпеченню безпеки на морі і запобіганню забрудненню з суден докільля, в першу чергу, морського. До основних функцій ІМО відноситься:

- вирішення юридичних питань, пов'язаних з міжнародним судноплавством;

- сприяння полегшенню взаємодії урядів держав з технічних питань для досягнення найвищих стандартів в області безпеки на морі і запобігання забрудненню;

- прийняття і удосконалення обов'язкових до виконання і рекомендаційних міжнародних конвенцій і документів.

ІМО були прийняті 35 міжнародних конвенцій і велика кількість протоколів і доповнень до них, наприклад, Міжнародна конвенція по запобіганню забруднення з суден. ІМО займалася питаннями допомоги

міжнародним морським перевезенням, визначенню положення про вантажну марку і перевезення небезпечних вантажів, нею була переглянута система виміру тоннажу суден, встановлені правила, що стосуються безпеки контейнерів, насипних вантажів, танкерів і газовозів, а також інших типів суден;

- **Міжнародна організація цивільної авіації, ІКАО** (англ. International Civil Aviation Organization, ICAO).

Ця організація була створена в 1944 році відповідно до Чиказької конвенції про цивільну авіацію. Штаб-квартира ІКАО розташована у місті Монреаль, Канада.

Статутною метою ІКАО є забезпечення безпечного, упорядкованого розвитку міжнародної цивільної авіації у всьому світі і інші аспекти організації та координації міжнародного співробітництва з усіх питань цивільної авіації, у тому числі міжнародних перевезень.

ІКАО розробляє міжнародні стандарти, що застосовуються у міжнародній цивільній авіації; правила з використання устаткування, засобів зв'язку і контролю над польотами; сприяє уніфікації митних, імміграційних і санітарних правил; виробляє рекомендації з питань ставок і зборів за користування аеропортами та аеронавігаційними засобами, а також порядку встановлення тарифів, що застосовуються на міжнародних лініях; сприяє спрощенню формальностей при міжнародних повітряних перевезеннях; надає технічну допомогу країнам, що розвиваються у створенні власних систем внутрішніх і міжнародних повітряних перевезень. ІКАО розробляє проекти міжнародних конвенцій;

- **Міжурядова організація з міжнародних залізничних перевезень, ОТИФ** (англ. Intergovernmental Organisation for International Carriage by Rail, франц. l'Organisation intergouvernementale pour les transports internationaux ferroviaires, OTIF).

Ця організація створена в 1985 році. Штаб-квартира знаходиться в м. Берн, Швейцарія.

Основною метою ОТІФ є встановлення єдиного правопорядку для перевезень пасажирів, багажу і вантажів в міжнародному прямому залізничному сполученні між державами - членами, а також сприяння застосуванню і розвитку цього правопорядку;

- **Всесвітній Поштовий Союз** (англ. Universal Postal Union, UPU).

Ця організація створена у 1874 році. Її штаб-квартира знаходиться у м. Берн, Швейцарія.

Метою діяльності Всесвітнього Поштового Союзу є організація та поліпшення поштової служби в усьому світі та забезпечення міжнародного співробітництва в цій сфері. Головні напрямки діяльності Союзу включають:

- формування єдиної поштової території;
- уніфікацію поштових тарифів та одиниць ваги;
- забезпечення свободи транзиту;
- врегулювання спорів шляхом арбітражу;
- сприяння розвитку міжнародних поштових послуг та постова технічна допомога країнам-членам.

Союз об'єднує країни-члени в єдину поштову територію з фіксованими міжнародними поштовими тарифами. Кожен його член погоджується передавати пошту інших країн найкращими з доступних засобів;

- **Міжнародний союз електрозв'язку** (англ. International Telecommunication Union, ITU).

Ця організація створена в 1865 році під назвою «Міжнародний телеграфний союз». У 1932 р. отримала свою теперішню назву. Штаб-квартира знаходиться в м. Женева, Швейцарія.

Головними завданнями цієї організації є підтримання і розширення міжнародного співробітництва у сфері поліпшення та раціонального використання електрозв'язку; сприяння технічній допомозі країнам, що розвиваються, у сфері електрозв'язку, розвитку технічних засобів та їх оптимальній експлуатації для підвищення ефективності служб електрозв'язку; заохочення до співробітництва з іншими міжнародними

організаціями. Союз у світовому масштабі сприяє розвитку та координації радіо -, телеграфної та телефонної служб, у тому числі космічної телекомунікації; відповідає за розподіл і реєстрацію діапазонів радіохвиль;

- **Всесвітня туристична організація** (англ. United Nations World Tourism Organization, UNWTO).

Ця міжурядова організація була створена у 1925 році під назвою Міжнародний союз офіційних туристичних організацій. Теперішню назву отримала у 1974 році після певного реформатування. Штаб-квартира розташована у м. Мадрид, Іспанія.

Вона є провідною міжнародною організацією у сфері туризму, діяльність якої включає такі напрямки діяльності, як координація діяльності різних країн у сфері туризму шляхом розробки та впровадження відповідних принципів та норм. Вона розробляє відповідні міжнародні документи та стежить за їх виконанням, заохочуючи усунення розбіжностей в регулюванні сфери туристичних послуг в різних країнах;

- **Світова організація торгівлі, СОТ** (англ. World Trade Organization, WTO) має статус спеціальної організації ООН.

СОТ була створена 15 квітня 1994 року, коли у місті Маракеші (Марокко) низкою країн було підписано Угоду про створення СОТ. СОТ стала правонаступницею ГАТТ (Генеральна угода з тарифів і торгівлі) організації, яка проіснувала з 1947 по 1994 рр. Штаб-квартира знаходиться в м. Женева, Швейцарія.

СОТ є єдиною в світі глобальною організацією, що встановлює норми, що регулюють комерційні відносини між країнами-учасниками. Членами СОТ на 26 квітня 2015 р. є 161 країна. 21 країна веде переговори щодо вступу до СОТ. На частку країн-членів СОТ припадає понад 97% обсягів світової торгівлі та понад 90% світового ВВП та населення світу.

Головною складовою правової бази СОТ служать 28 міжнародних договорів, низка яких згадувалась вище у цій лекції, спрямованих на лібералізацію торгівлі, скасування тарифних обмежень та зниження митних

зборів, відомі під назвою договори «Уругвайського раунду». Членство у СОТ передбачає обов'язкову участь країн, членів СОТ, у всіх багатосторонніх угодах, крім декількох з обмеженим колом учасників.

Країни-члени СОТ сплачують індивідуальні внески, які розраховуються на основі часток цих країн у загальному обсязі світової торгівлі.

До основних цілей СОТ відноситься:

- забезпечення рівноправності в торгівлі для всіх держав членів СОТ;
- лібералізація зовнішньої торгівлі;
- послідовне проведення справедливої торговельної політики;
- забезпечення прозорості торговельних процедур.

До основних функцій СОТ відноситься:

- сприяння реалізації угод Уругвайського раунду та інших угод, укладених в рамках СОТ;
- тлумачення угод Уругвайського раунду;
- вирішення спірних питань між країнами-членами;
- моніторинг та аналіз інформації щодо торговельних режимів країн-членів;
- надання технічної допомоги країнам, що розвиваються.

СОТ надає рівне право голосу всім країнам – членам СОТ, обмежуючи у такий спосіб можливість економічного диктату великих держав. Учасникам не потрібно вести переговори щодо торговельних угод з кожним із численних партнерів, тому що відповідно до принципу недискримінації досягнуті в ході переговорів рівні зобов'язань автоматично поширюються на всіх членів СОТ.

Система СОТ створює ефективний механізм для вирішення торговельних суперечок, що передбачає зобов'язання незастосування односторонніх дій. Кожна суперечка розглядається окремо з огляду на діючі норми і правила. Після ухвалення рішення країни концентрують свої зусилля на його виконанні, і, можливо, наступному перегляді норм і правил шляхом переговорів. Угоди СОТ створюють правову основу для прийняття чітких рішень.

Система СОТ допомагає безперешкодному здійсненню торгівлі і з допомогою конструктивного механізму вирішення суперечок зміцнює міжнародну стабільність і співробітництво.

СОТ забезпечує існування значних економічних переваг для споживачів країн, що є її членами, завдяки тому, що СОТ заохочує конкуренцію і знижує торговельні бар'єри, внаслідок чого виграють споживачі, які складають переважну більшість народу кожної країни – члена СОТ. Як відомо, найочевиднішою вигодою вільної торгівлі для споживача – це зниження вартості життя. Зниження вартості життя досягається у результаті зниження протекціоністських торговельних бар'єрів, від чого дешевшають готові імпортовані товари і послуги, а також вітчизняна продукція, у виробництві якої використовуються імпортні комплектуючі.

Як правило, підвищення митних тарифів, надання державних виробничих субсидій вітчизняним підприємствам і кількісні обмеження імпорту під лозунгами захисту вітчизняного ринку чи виробника, ведуть, насправді, до підвищення вартості і погіршення якості життя для усього населення відповідної країни. У довгостроковій перспективі зменшення торгових бар'єрів і розвиток торгівлі веде до підвищення зайнятості в експортних галузях економіки відповідної країни, хоча короткострокове скорочення робочих місць у результаті конкуренції вітчизняних виробників із закордонними практично неминуче. Проте політика протекціонізму не вирішує проблеми зайнятості. Навпаки, підвищення торгових бар'єрів викликає зниження ефективності виробництва і якості вітчизняної продукції, що за умови обмеження імпорту веде до зростання цін, негативно позначається на обсягах продажу та, з рештою, на кількості робочих місць. Така ситуація склалася, наприклад, у 1980-і рр. у США, коли були введені жорсткі обмеження на імпорт японських автомобілів.

Ширший вибір товарів і послуг – також безсумнівна перевага вільної торгівлі. Зовнішня конкуренція стимулює ефективне вітчизняне

виробництво, опосередковано знижує ціни і підвищує якість вітчизняної продукції.

У результаті активнішого товарообміну розвиваються нові технології, як це відбулося, наприклад, з мобільним зв'язком.

Збільшення експорту вітчизняної продукції також збільшує доходи виробників, податкові надходження в бюджет, а отже і доходи та добробут населення в цілому.

Застосування принципів СОТ дозволяє підвищити ефективність зовнішньоекономічної діяльності держави за рахунок зменшення тарифних і нетарифних торговельних бар'єрів. Недискримінаційний підхід, передбачуваність і прозорість економіки приваблюють партнерів і підвищують товарообіг, сприяють оптимізації діяльності і зниженню витрат компаній, створенню сприятливого клімату для торгівлі та інвестицій, припливу капіталу у країну.

Окрім суто економічних переваг, які досягаються шляхом зниження бар'єрів у торгівлі, система СОТ позитивно впливає на політичну і соціальну ситуацію в країнах, а також на індивідуальний добробут громадян.

Структура органів управління СОТ складається з наступних органів:

Конференція Міністрів, яка складається з представників усіх Членів СОТ (на рівні міністрів торгівлі), та проводиться не менше одного разу на кожні два роки. Конференція Міністрів виконує функції СОТ і вживає необхідних для цього заходів. На вимогу Члена СОТ, Конференція Міністрів має повноваження приймати рішення по всіх питаннях, які регулюються багатосторонніми торговельними угодами, у відповідності із конкретними вимогами прийняття рішень, встановленими цією Угодою та відповідною багатосторонньою торговельною угодою.

Наступним органом управління СОТ є Генеральна рада, яка складається з постійних представників всіх Членів СОТ. Засідання ради проводяться у міру необхідності. Генеральна рада виконує функції Конференції Міністрів у проміжках часу між засіданнями останньої. Генеральна рада вирішує спори

між членами СОТ згідно з затвердженими членами СОТ правилами, які називаються Домовленістю про врегулювання суперечок. Генеральна рада також діє як Орган по перегляду торгівельної політики.

В рамках СОТ також діє такий орган, як Рада з торгівлі товарами. Цей орган здійснює нагляд за виконанням вищезазначених багатосторонніх торгівельних угод.

Ще одним органом СОТ є Рада з торгівлі послугами, що здійснює нагляд за виконанням Генеральної угоди з торгівлі послугами.

Ще одним органом СОТ є Рада з торгівельних аспектів прав інтелектуальної власності, яка здійснює нагляд за виконанням Угоди про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності

Зазначені органи функціонують під загальним керівництвом Генеральної ради. Ці Ради виконують функції, покладені на них відповідними угодами та Генеральною радою. Вони діють відповідно до правил, затверджених Генеральною радою. Членство в цих Радах відкрито для представників усіх членів СОТ. Для виконання своїх функцій ці Ради скликають свої засідання у міру необхідності.

У разі необхідності, зазначені вище Ради утворюють допоміжні органи. Ці допоміжні органи встановлюють свої відповідні регламенти, які підлягають затвердженню відповідними Радами.

За рішенням Конференції Міністрів в СОТ створені також такі органи, як:

- Комітет з торгівлі та розвитку,
- Комітет з обмежень, пов'язаних з платіжним балансом,
- Комітет з питань бюджету, фінансування та управління.

Зазначені комітети виконують функції, покладені на них цією Угодою та багатосторонніми торгівельними угодами, а також будь-які додаткові функції, покладені на них Генеральною радою. Конференція Міністрів може також засновувати відповідні додаткові Комітети з такими функціями, які вона може вважати необхідними. Ці органи повинні регулярно інформувати Генеральну раду про свою діяльність.

Процес вступу України до СОТ розпочався 30 листопада 1993 року, коли до Секретаріату ГАТТ було подано офіційну заявку Уряду України про намір приєднатися до ГАТТ.

Загалом процес приєднання України до СОТ мав дві головні складові:

- проведення двосторонніх та багатосторонніх переговорів та підписання угод з доступу до ринків товарів та послуг з країнами-членами Робочої групи СОТ;

- гармонізацію законодавства України відповідно до вимог угод СОТ.

В процесі приєднання до СОТ в Україні, зокрема, було:

- усунуто податкові пільги, що надавались окремим українським підприємствам промисловості;

- встановлено однакові ставки акцизного збору на вітчизняні та імпорتنі транспортні засоби відповідно до принципу національного режиму;

- усунуто звільнення від ПДВ та податку на прибуток, платежів у Державний інноваційний фонд, від ПДВ та митних зборів на імпорт сировини, матеріалів, обладнання та товарів (не вироблених в Україні), які призначались для використання в межах технологічних парків;

- усунуто пільги у спеціальних економічних зонах та особливі режими для інвестиційної діяльності. Зокрема, всі звільнення від сплати мита на імпорт, ПДВ, акцизних зборів, квот та ліцензій, податку на прибуток, платежів у фонд соціального страхування безробіття, збору у Державний інноваційний фонд та обов'язкового продажу валютних надходжень;

- скасовано вимогу продажу Національному банку України 50% валютної виручки суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності при реалізації зовнішньоторговельних контрактів;

- скасовано дискримінаційний підхід до іноземних компаній щодо використання податкових векселів при розрахунках з бюджетом;

- скасовано режим ліцензування і квотування експорту деяких видів продукції;

- встановлено фіксовану плату за видачу експортних ліцензій, що відповідає вартості надання зазначеної послуги замість плати в адвалерному (відсотковому) еквіваленті до вартості контракту;

- скасовано додатковий збір при імпорті нафтопродуктів.

16 січня 2008 року Україна і ЄС на переговорах в Лондоні врегулювали питання експортних мит, знявши останню перешкоду на шляху України до СОТ.

За чотирнадцять років переговорів було завершено двосторонні переговори про доступ до ринків товарів та послуг з 52 країнами-членами СОТ, прийнято більше 50 законів необхідних для адаптації українського законодавства до вимог Світової організації торгівлі.

Найбільш відчутний і важливий прорив в переговорному процесі був досягнутий протягом 2005-2007 років, коли Україна отримала статус країни з ринковою економікою з боку ЄС та США, була скасована поправка Джексона–Вейніка, завершені переговори з найважливішими країнами-членами СОТ.

5 лютого 2008 р. на засіданні Генеральної Ради Світової організації торгівлі прийнято рішення про приєднання України до Марракешської угоди про заснування СОТ. Того ж дня була підписана угода про вступ України до СОТ.

10 квітня 2008 року Верховна Рада України прийняла законопроект «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі». 16 квітня 2008 року Закон про ратифікацію був підписаний Президентом України. Згідно з процедурами СОТ 16 травня 2008 року Україна набула повноправного членства у цій Організації.

Вступ України до СОТ відкрив перспективи для розвитку національної економіки. Проведений у 2014 році аналіз підсумків перших шести років членства України в СОТ підтвердив важливість цього інституту інтеграції української економіки у світові торговельно-економічні відносини.

Вступ України до СОТ також дозволив підписати у червні 2010 року Угоду про вільну торгівлю з Європейською асоціацією вільної торгівлі (Норвегія, Швейцарія, Ісландія та Ліхтенштейн), яка набрала чинності з 1 червня 2012 року.

Набуття Україною членства в СОТ стало потужним стимулом для започаткування переговорів з Європейським Союзом щодо створення зони вільної торгівлі. Економічну частину цієї угоди було підписано 27 червня 2014 року.

Центральним органом виконавчої влади України, відповідальним за співробітництво України з СОТ, є Міністерство економічного розвитку і торгівлі України;

- **Всесвітня митна організація, ВМО** (англ. World Customs Organization, WCO).

ВМО є міжнародною міжурядовою організацією, штаб-квартира якої знаходиться в Бельгії (м. Брюссель). Штаб-квартира ВМО знаходиться в м. Брюссель, Бельгія. Членами ВМО є митні адміністрації майже всіх країн світу. Робота ВМО направлена на розробку міжнародних договорів та інших документів з питань класифікації товарів, визначення митної вартості, визначення правил встановлення походження товарів, визначення правил стягнення митних зборів, забезпечення безпеки постачання товарів, спрощення процедур міжнародної торгівлі, боротьбу з правопорушеннями в митній сфері та незаконним переміщенням контрафактної продукції (захист прав інтелектуальної власності), а також боротьбу з корупцією.

Значне місце в роботі ВМО займає розробка і реалізація програм інституціонального розвитку, метою яких є надання підтримки країнам, що розвиваються, при проведенні реформ та модернізації митних служб. ВМО розробила Гармонізовану систему опису та кодування товарів (ГС), а також адмініструє дві Угоди Світової організації торгівлі (СОТ): Угоду про застосування статті VII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року (про митну вартість) та Угоду про правила визначення країни походження товарів;

- Міжнародний інститут з уніфікації приватного права, УНІДРУА (франц. Institut international pour l'unification du droit privé, UNIDROIT).

УНІДРУА є міжнародною міжурядовою організацією. Ця організація створена в 1926 році, реформована в 1940 році. Штаб-квартира знаходиться в м. Рим, Італія. Членами УНІДРУА є 63 держави.

Основною метою УНІДРУА є дослідження шляхів і способів гармонізації приватного права окремих держав і створення умов для поступового прийняття різними державами уніфікованих норм приватного права.

Діяльність УНІДРУА переважно зосереджена на підготовці проектів багатосторонніх міжнародних договорів про уніфікацію правових норм із різних питань цивільного та комерційного права. Цей Міжнародний інститут підготував понад 70 проектів конвенцій у різних галузях міжнародного приватного права. Серед яких окремо слід виділити Принципи міжнародних комерційних договорів (Принципи УНІДРУА), прийняті у 1994 році. За загальним правилом Принципи УНІДРУА підлягають застосуванню, коли сторони договору посилаються на них у контракті. Застосування документа такого роду знімає проблему застосування колізійних норм. і звужує дію внутрішнього законодавства. Прийняття цього документа є підтвердженням тенденції до звуження дії національного (внутрішнього) законодавства, яка з кінця минулого століття спостерігається в міжнародному торговельному праві;

- Міжнародний Валютний Фонд, МВФ (англ. International Monetary Fund, IMF).

Цю організацію було створено 44 країнами в 1945 році одночасно з Міжнародним банком реконструкції і розвитку. Зараз у МВФ входять 188 держав. Штаб-квартира знаходиться у м. Вашингтон, США.

Мета МВФ:

- сприяння стабільності валютних курсів і запобігання девальвації валют країн-членів МВФ;

- надання допомоги в створенні багатобічної системи платежів і в усуненні обмежень на обмін валюти, що перешкоджають розвитку світової торгівлі;
- скорочення тривалості і масштабів дефіциту міжнародних платіжних балансів держав-членів.

Основні функції:

- спостереження за станом міжнародної валютної системи;
- надання короткострокових і середньострокових кредитів;
- поповнення валютних резервів країн-членів шляхом розподілу спеціальних прав запозичення;
- надання консультацій і участь у співробітництві.

МВФ надає за певних умов валютні кредити своїм членам, щоб дати їм можливість перебороти період, протягом якого баланс поточних операцій знаходиться в дефіциті, а проведення більш твердої кредитно-грошової чи бюджетної політики зробило б небажаний вплив на зайнятість у країні. Загальний резерв золота і валюти, формований членами, представляє ресурси МВФ, використовувані в цих кредитних операціях.

Кредитування МВФ здійснюється в наступний спосіб. При вступі в МВФ новий член вносить квоту (частина золотом, частина – нац. валютою), що визначає як його внесок у загальний резервний фонд, так і його право залучати ресурси МВФ. Країна-член наділяється правом використання власної валюти для тимчасових закупівель іноземної валюти чи золота у Фонду в розмірі, рівному по вартості її членському внеску в золоті.

Держава може в обмежених масштабах брати у Фонду додаткові позички в золоті й іноземній валюті, однак лише за умови усе більш твердого нагляду Фонду за макроекономічною політикою позичальника. Такий нагляд за політикою країн-членів, що є великими позичальниками ресурсів Фонду, називається обумовленістю позик МВФ.

Надання кредитів МВФ здійснюється у формі продажу Фондом вільно конвертованої валюти (ВКВ) за національну валюту країни-боржника, а

погашається кредит за допомогою викупу національної валюти позичальників за ВКВ. Базою кредитних сум є квота статутного фонду МВФ, що приходить на країну, члена організації. Так, квота України – 2.1 млрд, Росії - 4,3 млрд. Квота США - 26,5 млрд. СДР - SDR (англ. special drawing right - спеціальне право запозичення).

Вищий керівний орган МВФ — Рада Керуючих (Board of Governors), в якій кожна країна-член представлена керуючим і його заступником. Зазвичай це міністри фінансів або керівники центральних банків. До повноважень Ради належить — вирішення ключових питань діяльності Фонду: внесення змін до Статей Угоди, прийняття і виключення країн-членів, визначення і перегляд їх часток в капіталі, вибори виконавчих директорів. Керуючі збираються на сесії зазвичай один раз на рік, але можуть проводити засідання, а також голосувати через пошту в будь-який час.

В МВФ діє принцип «зваженої» кількості голосів: можливість країн членів впливати на діяльність Фонду через голосування визначається їх часткою в його капіталі. Кожна держава має 250 «базових» голосів незалежно від величини її внеску в капітал і додатково по одному голосу за кожні 100 тис. СДР суми цього внеску. Такий порядок забезпечує більшість яка спроможна приймати рішення провідним державам.

Рішення в Раді керуючих зазвичай приймаються простою більшістю (не менше половини) голосів, з важливих питань, які мають оперативне або стратегічне значення, — «спеціальною більшістю» (відповідно 70 або 85 % голосів країн-членів).

Виконавча Рада (Executive Board) несе відповідальність за ведення справ МВФ, які включають широке коло політичних, оперативних і адміністративних питань, а саме надання кредитів країнам-учасникам і здійснення нагляду за їх політикою валютного курсу.

Виконавча рада МВФ обирає на п'ятирічний термін Директора-Розпорядника (Managing Director), який очолює штат співробітників Фонду (близько 3000 чоловік з більш ніж 140 країн);

- Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Світовий банк, МБРР (англ. International Bank for Reconstruction and Development, World Bank, IBRD)

Світовий банк – це міжнародна кредитна установа, загальна мета якої – підвищення рівня життя в країнах, що розвиваються, за рахунок фінансової допомоги економічно розвинутих країн. Світовий банк був створений у 1945 р. 28 країнами. Зараз у МВФ входять 188 країн. Банк, як спеціалізоване установа ООН, входить у систему Об'єднаних Націй. Штаб-квартира знаходиться у м. Вашингтон, США.

Світовий банк концентрує свою увагу на наданні допомоги державам, що розвиваються. Вступити в Світовий банк можуть тільки держави-члени МВФ. Кожна країна-член Світового банку повинна стати передплатником його капіталу, причому мінімальна частка внесеного капіталу визначається банком.

Головна задача Всесвітнього банку – сприяння стійкому економічному росту, що веде до скорочення убогості в країнах, що розвиваються, шляхом надання допомоги по збільшенню виробництва через довгострокове фінансування проектів і програм розвитку.

Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, ЄБРР (англ. European Bank for Reconstruction and Development, EBRD) створений у 1991 році. Штаб-квартира знаходиться в м. Лондон, Велика Британія. Акціонерами ЄБРР є 64 країни, Європейський союз та Європейський інвестиційний банк.

Мета:

- підтримка переходу країн Центральної і Східної Європи і до відкритої ринкової економіки;
- сприяння розвитку приватного підприємництва в країнах, прихильних принципам багатопартійної демократії, плюралізму і ринкової економіки.

Основною функцією є підтримка країн-членів – одержувачів допомоги в проведенні структурних і галузевих економічних реформ, включаючи демонополізацію і приватизацію з метою повної інтеграції їхніх економік у світову економіку шляхом сприяння:

- організації, модернізації і розширенню виробничої, конкурентноздатної приватнопідприємницької діяльності, насамперед малих і середніх підприємств;
- мобілізації національного й іноземного капіталу й ефективному керуванню;
- інвестиціям у виробництво з метою створення конкурентного середовища і підвищення продуктивності, якості життя і поліпшення умов праці;
- наданню технічної допомоги в підготовці, фінансуванні і реалізації проектів;
- стимулюванню і заохоченню розвитку ринків капіталу;
- реалізації солідних і економічно обґрунтованих проектів, що включають більш ніж одну країну реципієнта;
- екологічно стійкому розвитку.

Кожна країна-член представлена у Раді керуючих та Раді директорів Банку. Збори акціонерів проводяться щорічно у квітні-травні почергово у Лондоні (у непарні роки) та в одній із країн-членів банку (у парні роки). Сьомі щорічні збори (1998 р.) відбулися у Києві. В Україні ЄБРР має дипломатичний статус і статус привілейованого кредитора.

Усі повноваження щодо управління ЄБРР покладені на Раду керуючих на чолі з Головою. Вона складається з міністрів фінансів або керуючих центральними банками країн-учасниць і представників від ЄС і Європейського інвестиційного банку. Рада керуючих делегує ряд своїх повноважень Раді директорів, яка відповідає за поточну діяльність Банку.

Раду директорів очолює Президент, три віце-президенти і 23 директори. Кожен віце-президент координує діяльність тієї чи іншої територіальної групи. Україна, разом із Румунією, Боснією і Герцеговиною та Хорватією, входить до складу групи Південної і Східної Європи (BGCEE). Діяльністю територіальних груп керує Банківський департамент.

Свою діяльність Банк будує за стратегією керованого зростання, на основі жорсткого дотримання здорових банківських принципів. ЄБРР працює лише на комерційних засадах. На відміну від МВФ, надає тільки цільові кредити під конкретні проекти приватним і державним структурам на потреби розвитку економіки. 60% позичкових засобів спрямовуються у приватний і 40% - у державний сектор. Крім цільових кредитів ЄБРР здійснює прямі інвестиції, а також надає технічну допомогу (консультації, курси навчання банкірів та менеджерів, допомога в організації систем розподілу продовольства). Спеціальних коштів для надання технічної допомоги ЄБРР не має, а залучає інші ресурси, в тому числі із створених у країнах ЄС спеціальних фондів, міжнародних організацій.

Серед недержавних міжнародних економічних організацій в першу чергу можна назвати такі організації, як:

- **Міжнародна торговельна палата, МТП** (англ. International Chamber of Commerce, ICC).

Це міжнародна недержавна організація, створена у 1919 році групою суб'єктів комерційної діяльності із 5 країн світу. На сьогоднішній день членами цієї організації є сотні тисяч суб'єктів комерційної діяльності із понад 120 країн світу. Штаб-квартира знаходиться у м. Париж, Франція.

Організація має на меті підтримку й розвиток міжнародної торгівлі й глобалізації.

Основні напрями діяльності МТП — вираження позицій бізнесу, координація діяльності національних торгових палат (через Всесвітню федерацію торгових палат при МТП – англ. World Chambers Federation); розроблення правил здійснення міжнародної комерційної діяльності

(наприклад, широковідомі правила INCOTERMS), здійснення міжнародного комерційного арбітражу (через Міжнародний комерційний арбітражний суд при МТП).

Уповноваженим Представником МТП в Україні є Український національний комітет МТП (ICC Ukraine).

Торгово-промислова палата України приймає участь в роботі МТП як член Всесвітньої федерації торгових палат при МТП.

3. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності нормами міжнародних торговельних звичаїв.

«Звичаї – це правила, які склалися здавна, систематично застосовуються, однак не набули форми закону, підзаконного акту або міжнародного договору»³. «Міжнародні торгові звичаї – звичаї, що склалися в міжнародній торгівлі і торговельному мореплаванні. Вони є обов'язковими у випадках, коли: 1) норми права безпосередньо відсилають до них; 2) сторони при укладенні договору посилаються на певний звичай»⁴.

Згідно з українською теорією права джерелом права в Україні визнаються тільки нормативно-правові акти. Проте, деякі нормативно-правові акти України фактично визнають міжнародні звичаї, зокрема міжнародні торгові звичаї, джерелом права. Так, наприклад, згідно з Господарським процесуальним кодексом України *«Якщо спірні відносини, в тому числі за участю іноземної особи, не врегульовані законодавством, суд застосовує звичаї, які є вживаними у діловому обороті»⁵*. Згідно з Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж» *«в усіх випадках третейський суд приймає рішення згідно з умовами угоди і з врахуванням*

³ Міжнародне приватне право // Навчальний посібник // За загальною редакцією професора В. М. Гайворонського, професора В. П. Жушмана // Київ. Юрінком Інтер 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://radnuk.info/pidrychnuku/privat/441-gaivoronsk/6402-s5---.html>.

⁴ Там само

⁵ Частина 9 статті 11 Господарського процесуального кодексу України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>

торгових звичаїв, що стосуються даної угоди»⁶.

В міжнародному праві міжнародні звичаї чітко визнаються одним і джерел права⁷. Так, наприклад, один із основних міжнародно-правових актів, що регулює зовнішньоекономічні відносини, – Конвенція про договори міжнародної купівлі-продажу товарів зазначає, що *«1. Сторони зв'язані будь-яким звичаєм, щодо якого вони домовилися, та практикою, яку вони встановили у своїх відносинах. 2. За відсутності інших домовленостей вважається, що сторони мали на увазі застосування до їх договору чи до його укладення звичаю, про який вони знали чи мали знати і який в міжнародній торгівлі широко відомий і постійно дотримується сторонами в договорах такого роду й відповідній галузі торгівлі»⁸.*

«Торгові звичаї відіграють значну роль в регулюванні міжнародного комерційного обороту. Враховуючи труднощі, що виникають в учасників такого обороту при встановленні змісту даних звичаїв (викликані їх неписаним характером), багато міжнародних організацій вивчають, узагальнюють і публікують своєрідні зводи звичаїв за певними групами питань. Деякі з цих публікацій одержують загальне визнання. Окрему групу складають публікації, підготовлені Міжнародною торговою палатою»⁹.

Серед низки міжнародних торгових звичаїв узагальнених і опублікованих Міжнародною торговою палатою, на нашу думку, в першу чергу за їх значенням треба назвати ІНКОТЕРМС, Уніфіковані правила і звичаї для документарних акредитивів, Уніфіковані правила по інкасо, Уніфіковані правила по договірним гарантіям.

Міжнародні комерційні терміни, ІНКОТЕРМС (англ. International Commercial Terms, INCOTERMS).

⁶ Частина 4 статті 28 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4002-12/print1392106273467206>

⁷ Стаття 38 Статуту Міжнародного Суду ООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010/print1392106273467206.

⁸ Стаття 9 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_003

⁹ Міжнародне приватне право // Навчальний посібник // За загальною редакцією професора В. М. Гайворонського, професора В. П. Жушмана // Київ. Юрінком Інтер 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://radnuk.info/pidrychnuku/privat/441-gaivoronsk/6402-s5---.html>.

ІНКОТЕРМС були вперше розроблені і опубліковані Міжнародною торговельною палатою у 1936 році з метою упорядкування застосування і уніфікації тлумачення торгових термінів, які застосовувались сторонами міжнародних комерційних договорів купівлі-продажу товарів. Пізніше у зв'язку з необхідністю віддзеркалення в ІНКОТЕРМС нових правил у практиці міжнародної торгівлі Міжнародна торговельна палата приймала нові редакції ІНКОТЕРМС. Такі редакції були зроблені у 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000 та 2010 роках. При цьому важливо пам'ятати, що нова редакція ІНКОТЕРМС не відміняла попередню редакцію. Таким чином, з залежності від року коли була прийнята та чи інша редакція, на сьогоднішній день існують наступні редакції ІНКОТЕРС:

ІНКОТЕРС, 1936;

ІНКОТЕРС, 1953;

ІНКОТЕРС, 1967;

ІНКОТЕРС, 1976;

ІНКОТЕРС, 1980;

ІНКОТЕРС, 1990;

ІНКОТЕРС, 2000;

ІНКОТЕРС, 2010.

Сторони міжнародного комерційного договору купівлі-продажу товарів в своєму договорі самостійно визначають чи будуть застосовуватись до їх договору ІНКОТЕРС, і, крім того, вони самостійно визначають яка саме редакція ІНКОТЕРМС буде застосовуватись до їх договору. Вибір сторін має бути зазначений у відповідному комерційному договорі купівлі-продажу товарів.

ІНКОТЕРС являють собою набори правил, які визначають права і обов'язки сторін комерційного договору купівлі-продажу товарів щодо поставки товару, тобто передачі права володіння товаром від продавця до покупця разом з усіма ризиками випадкового знищення або пошкодження товару, а також визначають момент поставки товару (тобто момент, в який

право володіння товаром вважається таким, що перейшло з усіма ризиками випадкового знищення або пошкодження товару від продавця до покупця). Так, наприклад, в ІНКОТЕРС, 2000 було 13 таких наборів правил, а в ІНКОТЕРС, 2010 – їх 11.

Кожен з наборів правил ІНКОТЕРМС відрізняється один від одного і сторони комерційного договору купівлі-продажу товарів самостійно (шляхом переговорів) визначають який саме набір правил буде застосовуватись. Вибір сторін має бути зазначений у відповідному комерційному договорі купівлі-продажу товарів.

Кожен з наборів правил ІНКОТЕРМС позначається аббревіатурою із трьох літер латинського алфавіту, наприклад, EXW; FOB; CIP; DDP тощо. Перелік прав і обов'язків сторін комерційного договору купівлі-продажу товарів щодо поставки товару в кожному із наборів правил ІНКОТЕРМС займає декілька сторінок тексту. Проте, якщо сторони погодились, що до їхнього комерційного договору купівлі-продажу товарів має застосовуватись певний набір правил ІНКОТЕРС, то їм достатньо зазначити в договорі тільки аббревіатуру, не переписуючи увесь текст даного набору правил. Наприклад, «Поставка товару за цим договором буде здійснюватися на умовах DDU, місце призначення ..., ІНКОТЕРМС, 2000».

В деталях ІНКОТЕРС будуть розглянуті в лекції на тему № 7 «Поставка у зовнішньоекономічній діяльності».

Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів (англ. Uniform Customs and Practice for Documentary Credits).

Акредитивом називають угоду, незалежно від її назви, згідно з якою банк (банк-емітент), діючи на прохання і на підставі інструкцій клієнта (заявника) або від свого імені:

- повинен провести платіж третій особі (бенефіціару) або його наказу, або акцептувати і сплатити переказні векселі (тратти), виставлені бенефіціаром, або

- уповноважує інший банк провести такий платіж або акцептувати і сплатити переказні векселі (тратти), або
- уповноважує інший банк неогоціювати проти передбачених документів при дотриманні строків та умов акредитива.

Акредитив за своєю правовою природою являє собою угоду, відокремлену від договору купівлі-продажу або іншого контракту, на якому він може базуватися, і банки жодною мірою не пов'язані й не зобов'язані займатися такими контрактами, навіть якщо в акредитиві є яке-небудь посилання на такий контракт. Отже, установа банку, що оплачує, акцептує й оплатила тратти або неогоціює та/або повністю виконує будь-які інші зобов'язання по акредитиву, не є предметом позовних вимог заявника, заснованих на його угоді з банком-емітентом або бенефіціаром.

На бенефіціара не поширюються договірні відносини між банками або між заявником і банком-емітентом.

Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів застосовуються до всіх документарних акредитивів, коли вони включаються (на них посилаються) до тексту акредитива. Вони є обов'язковими для всіх сторін, якщо інше не передбачене в акредитиві.

Уніфіковані правила по інкасо (англ. Uniform Rules for Collections).

Ці правила регулюють основні права й обов'язки учасників інкасо. Інкасо - це доручення продавця своєму банку одержати від покупця проти товарних документів гроші й перерахувати їх продавцю. Зазначені правила визначають види інкасо, порядок подання документів до оплати і здійснення оплати, акцепту, повідомлення про проведення платежу, акцепту або про неплатіж (акцепт) та інші питання.

При інкасовій формі розрахунку експортер, після постачання товару, передає в банк своєї країни, що інкасує, комплект товарних документів із прикладеним до них інкасовим документом.

Банк, що інкасує, пересилає комплект документів банку платника, що, у свою чергу, пред'являє їх імпортеру для перевірки. Якщо документи

відповідають умовам контракту, імпортер підтверджує банку свою згоду на оплату поставлених товарів. Повідомлення про зарахування на кореспондентський рахунок банку імпортера суми є підставою для розрахунків з експортером. Недолік інкасо з позиції експортера полягає в тому, що він спочатку має відвантажити товар, а потім передати документи в банк й очікувати виконання зобов'язань покупцем про сплату. Для зменшення ризику неплатежу експортер має наполягати на наданні банківської гарантії платежу.

Документи, за якими здійснюються операції по інкасо, поділяються на дві групи:

- фінансові документи (переказні векселі, прості векселі, чеки, платіжні розписки, інші документи, що використовуються для отримання платежів готівкою);
- комерційні документи (рахунки, документи на відвантаження, специфікації, сертифікати).

У зв'язку з цим визначають два види інкасо:

- 1) чисте інкасо;
- 2) документарне інкасо.

У зв'язку з Уніфікованими правилами по інкасо треба відмітити наступне. В українській літературі поширене пояснення того, що українське слово «інкасо» походить від італійського слова «інкасо» («incasso»), яке в перекладі на українську мову означає виручку, виторг¹⁰. Таке зауваження щодо походження терміну «інкасо» є, безумовно, цікавим з точки зору етимології чи історії того, як італійське слово «інкасо» потрапило в українське право, але юристу (особливо практикуючому) важливо пам'ятати, що в практиці міжнародних розрахунків, які мають здійснюватися на підставі офіційного тексту Уніфікованих правил по інкасо на англійській мові, він не буде мати справу з будь-якими термінами, які б походили (чи документами,

¹⁰ Цивільне право України Підручник: У 2 т. / Борисова В. І. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - Т. 2. - 552 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1625021247943/pravo/rozrahunki_inkasovimi_doruchennyami.

назва яких би походила) від італійського слова «інкасо» («incasso») чи були схожі на нього.

Так, Уніфіковані правила по інкасо в оригіналі на англійській мові називаються «Uniform Rules for Collections»¹¹. Ніяких слів, які б походили від італійського слова incasso (інкасо), чи мали з ним спільний чи схожий корінь, в оригіналі Уніфікованих правил по інкасо на англійській мові немає. Те, що зазвичай перекладають на українську мову як «інкасо», в оригіналі Правил з інкасо на англійській мові називається «collection».

Взагалі комерційний термін «collection» на англійській мові означає «пред'явлення рахунку або іншої вимоги до сплати»¹². Так, наприклад, в тлумачному словнику бізнесових та економічних термінів «Dictionary of Business and Economics» при тлумаченні терміну «collection» зазначається, що *«деякі підприємці, зокрема лікарі, правники та інші підприємці, що надають професійні послуги, час від часу наймають колекторські агентства, які спеціалізуються у стягненні плати з недобросовісних боржників»*¹³. Тобто, на загал, послуги з пред'явлення рахунку або іншої вимоги до сплати (англ. collection), іншими словами можна назвати колекторські послуги. Послуги з інкасо (або колекторські послуги) на загал можуть здійснювати як банки, так і інші суб'єкти комерційної діяльності. Проте, згідно зі ст. 2 Уніфікованих правил по інкасо ці правила стосуються тільки тих послуг з інкасо (англ. collection), які здійснюються банками.

Уніфіковані правила стосовно договірних гарантій (англ. Uniform Rules for Contract Guarantees).

Цей документ містить норми, що регулюють порядок здійснення у міжнародній торговельній практиці такого виду забезпечення зобов'язань, як гарантія.

¹¹ ICC Uniform Rules for Collections, ICC Publication No. 522, 1995 Revision in force as of 1 January 1996. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uef.fi/documents/16189/1381081/URC+522+Some+Articles.pdf/b95009a1-cb05-4cd4-878e-e9321d79f7d1>.

¹² Christine Ammer, Dean S. Ammer. Dictionary of Business and Economics, Rev. Ed. – New York: Free Press, 1986. – 520 p. - P. 82.

¹³ Там само

В Правилах визначаються поняття «договірна гарантія», види договірних гарантій, умови надання договірних гарантій, обов'язки гаранта перед бенефіціаром, строки дії гарантії, умови і порядок повернення гарантії, умови пред'явлення претензій по гарантіям та перелік документів, що мають обґрунтовувати претензію, право, що застосовується до гарантій, порядок вирішення спорів щодо гарантії тощо.

Укладачі:

Доцент кафедри фінансового права та фіскального адміністрування, кандидат юридичних наук **В.Н. Петрина.**

Професор кафедри фінансового права та фіскального адміністрування, кандидат юридичних наук, доцент **І.Г. Андрущенко.**